

УДК 338.242

DOI: 10.33813/2224-1213.18.2019.8

Громоздова Лариса Василівна,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри регіоналістики і туризму
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
gromozdovag@gmail.com

Аблова Олена Костянтинівна,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри регіоналістики і туризму
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
o.ablova@gmail.com

Коценко Катерина Федорівна,

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри
регіоналістики і туризму Київського національного
економічного університету імені Вадима Гетьмана
ORCID:0000-0003-3066-794
ekotsenko@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

Мета статті – дослідження та виявлення проблем й перспективи розвитку туристичної сфери обслуговування на території України. У статті висвітлено результати досліджень стану розвитку туризму на території України. Наведено результати туристичних потоків України впродовж 2000-2018 років, проаналізовано проблеми та перспективи розвитку туристичної індустрії на території України (а саме, які регіони є найбільш туристично привабливими для іноземних туристів). **Методологія** дослідження спрямована на використання сукупних методів: діалектичного, аналітичного, методу порівняння. **Наукова новизна** – в комплексному висвітленні результатів

авторського кількісного і якісного аналізу проблем розвитку туристичної індустрії України на кінець 2018 року. **Висновки.** Загалом туристично привабливими для туриста місцями вважаються ті, що мають такі три складові: розвинуту інфраструктуру, історичні місця, регіональну привабливість. Проте головною проблемою туристичної індустрії залишаються: низька якість послуг, відсутність чіткого контролю, недостатня популяризація внутрішнього українського туристичного відпочинку. У Західній Україні відсутні умови для появи недорогих готелів.

Нині на території України дуже мало туристичних інформаційних центрів, де можна дізнатися про цікаві місця того чи іншого регіону. Також існує мовний бар'єр, який зараз намагаються подолати на теренах України.

Ключові слова: туризм, туристичні потоки, туристична індустрія, туристична сфера, мотивація туристичних поїздок, привабливе місце для туристів.

Громоздова Лариса Васильевна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри регіоналістики і туризму
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Аблова Елена Константиновна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри регіоналістики і туризму
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Коценко Екатерина Федоровна,
кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри регіоналістики і туризму
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Проблемы инновационного развития туристической индустрии в Украине

Цель статьи – исследование и выявление проблем и перспективы развития туристической сферы обслуживания на территории Украины. В статье отражены результаты исследований состояния развития туризма на территории Украины. Приведены результаты туристических потоков Украины в течение 2000-2018 годов, проанализированы проблемы и перспективы развития туристической индустрии на территории Украины (в частности, какие регионы наиболее туристически привлекательные для иностранных туристов). **Методология исследования** предполагала использование совокупных методов: диалектического, аналитического, метода сравнения. **Научная новизна** состоит в комплексном отображении результатов авторского количественного и качественного анализа проблем развития туристической индустрии Украины на конец 2018 года. **Выводы.** В целом привлекательными для туриста местами считаются те, которые имеют три составляющие: развитую инфраструктуру, исторические места, региональную привлекательность. При этом главной проблемой туристической индустрии ныне остаются: низкое качество услуг, отсутствие четкого контроля, недостаточная популяризация внутреннего украинского туристического отдыха. В Западной Украине отсутствуют условия для появления недорогих отелей.

Ключевые слова: туризм, туристические потоки, туристическая индустрия, туристическая сфера, мотивация туристических поездок, привлекательное место для туристов.

Gromozdova Larysa,

*Ph.D., Associate Professor of
the Department of Regions and Tourism
Kiev National Economic University Vadim Getman*

Ablova Olena,

*Associate Professor of the Department
of Regions and Tourism
Kiev National Economic University Vadim Getman*

Kotsenko Katerina,

*Associate Professor of the Department of
Regions and Tourism
Kiev National Economic University Vadim Getman*

Problems of innovative development of tourism industry in Ukraine

The purpose of the paper is to investigate and identify problems and prospects for the development of tourist services in the territory of Ukraine. The article highlights the results of studies on the development of tourism in Ukraine. The results of tourist streams of Ukraine during 2000-2018 are presented, problems and prospects of development of tourism industry in Ukraine are analyzed (namely, which regions are the most tourist attractiveness for foreign tourists). **The methodology** of the study was to use a combination of methods: dialectical, analytical, method of comparison. **The scientific novelty** of the results obtained is the comprehensive coverage of the results of the author's quantitative and qualitative analysis of the problems of the tourism industry development in Ukraine by the end of 2018. **Conclusions.** In general, places that are attractive for tourists are those places that have the following three components: developed infrastructure, historical sites, regional attractiveness. However, the main problem of the tourist industry today remain: improper quality of services, lack of clear control, insufficient promotion of domestic Ukrainian tourist recreation. In Western Ukraine, there are no conditions for the emergence of inexpensive hotels.

Currently, there are very few tourist information centers on the territory of Ukraine, where it would be possible to find out about interesting places of this or that region. There is also a language barrier that is currently trying to be overcome to the maximum in Ukraine.

Key words: tourism, tourist flows, tourist industry, tourist sphere, motivating tourist trips, an attractive place for tourists.

Актуальність теми дослідження. XXI століття вважається століттям туризму. Туризм є однією з найбільш високодохідних та найбільш динамічних галузей економіки в усьому світі. У сфері туризму зайнято понад 250 млн чоловік, тобто кожен десятий працівник. На його частку припадає 7% загального обсягу інвестицій, 11% світових споживчих витрат, 5% всіх податкових надходжень і третина світової торгівлі послугами. Туризм надто впливає на такі ключові сектори господарства, як транспорт і зв'язок, торгівля, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання і багато інших, він є каталізатором соціально-економіч-

ного розвитку. За прогнозами фахівців XXI століття є століттям туризму [2].

Тому туризм є предметом уваги мезорівневих структур. Сто років тому розпочався процес створення всесвітніх, континентальних і регіональних організацій для регулювання туризму та подорожей. За цей період виникла система міжнародних туристських організацій різного рівня і компетенції. Тепер їх діє понад 200. Проте на теренах України досі індустрія туризму не здобула широкого розповсюдження, наявна невідповідність української сфери обслуговування європейським стандартам.

Нині туризм є однією з найперспективніших сфер обслуговування на території України, яка в майбутньому може стати найвисокодохіднішою та найбільш динамічною галуззю економіки, адже Україна має багату природну та культурну спадщину[5].

Мета статті – дослідити та виявити проблеми та перспективи розвитку туристичної сфери обслуговування на території України.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить огляд наукових джерел і досліджень, туризм у людей здебільшого пов'язаний з відпочинком, новими враженнями, задоволенням. Однак, туристична законодавча база недосконала і потребує доопрацювання [1;2]. Туризм – невід'ємна частка життя людини з її щирим прагненням відкрити і пізнати незвідані краї, пам'ятники природи, історії та культури, звичаї і традиції різних народів[3;4].

У 2017 році для обслуговування туристів в Україні функціонувало 4572 колективних розміщення з загальною кількістю місць 407 975, а це:

2645 – готелі та аналогічні засоби розміщення (мотелі, хостели, кемпінги тощо) з загальною кількістю місць – 135 397;

1927 – спеціалізовані засоби розміщення (санаторії, пансіонати, бази відпочинку тощо) з загальною кількістю місць – 272 584.

Проте, зіркову обов'язкову категоризацію мають лише 235 готелів.

Аналіз даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі України свідчить про те, що в 2018 році Україну більше відвідували туристи Західної Європи, США, Китаю [6].

За аналітичними підсумками 2018 року надходження туристичного збору зросли на 29,2% і склали 90,7 млн грн. Сукупні надходження туристичного збору та податкових платежів з туристичної галузі зросли на 20,7% – до 4,2 млрд грн. Аналітики стверджують, що це свідчить про зростання обсягів внутрішніх туристичних потоків та ефективність впровадження реформи децентралізації, а саме: підвищення фіскальної дисципліни на місцях, в об'єднаних територіальних громадах [6].

У 2018 році відбулися суттєві кількісні і якісні зрушення в структурі іноземного туристичного потоку в Україну. Держприкордонслужба зафіксувала зростання кількості туристів з неприкордонних країн, зокрема Європи: Іспанії – на 68%, Великобританії – 47%, Литви – 23,4%, Італії – 15,4%, Німеччини – 13,3%, Франції – 9,2%, а також з Індії – на 57,4%, Китаю – на 38,8%, Японії – на 38,3%, Ізраїлю – на 21,7%, США – на 19%. Прикордонний рух, навпаки, зменшився [5].

В Україні найбільш популярними областями для відвідування іноземцями є: Закарпатська, Одеська, Харківська [6].

Вітчизняні туристи найбільше відвідують: Київську, Львівську, Полтавську, Черкаську, Дніпропетровську області [6].

Туризм є важливою галуззю економіки України. Щороку Україну відвідують мільйони туристів із країн СНД, Східної та Західної Європи й США [4].

Таблиця 1

Туристичні потоки України за 2000-2015 рр.

Рік	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	Кількість туристів, яких обслуговували суб'єкти туристичної діяльності України	Із загальної кількості туристів			Кількість екскурсантів
				Іноземні туристи	Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	Внутрішні туристи	
2000	13422320	6430940	2013998	377871	285353	1350774	1643955
2001	14849033	9174166	2175090	416186	271281	1487623	1874233
2002	14729444	10516665	2265317	417729	302632	1544956	1991688
2003	14794932	12513883	2856983	590641	344 332	1922010	2690810
2004	15487571	15629213	1890370	436311	441798	1012261	1502031
2005	16453704	17630760	1825649	326389	566942	932318	1704562
2006	16875256	18935775	2206498	299125	868228	1039145	1768790
2007	17334653	23122157	2863820	372455	336049	2155316	2393064
2008	15498567	25449078	3041655	372752	1282023	1386880	2405809
2009	15333949	20798342	2290097	282287	913640	1094170	1909360
2010	17180034	21203327	2280757	335835	1295623	649299	1953497
2011	19773143	21415296	2199977	234271	1250068	715638	823000
2012	21432836	23012823	3000696	270064	1956662	773970	865028
2013	23761287	24671227	3454316	232311	2519390	702615	657924
2014	22437671	12711507	2425089	17070	2085273	322746	1174702
2015	23141646	12428286	2019576	15159	1647390	357027	125471

Джерело: <http://www.economy.nayka.com.ua>

Мета відвідання має різноманітний мотиваційний спектр (табл.2.)

Таблиця 2

**Мотивація туристичних поїздок громадян світу в Україну
за I півріччя 2016 – 2017 років**

Мета	6-2016		6-2017		Приріст 6-2017/6-2016
	Осіб	Частка, %	Осіб	Частка, %	
службова	20 787	0,4	11 735	0,2	↓ 43,5 %
ділова	115	0,0	4 256	0,1	↑ 37 разів
туризм	65 895	1,1	19 233	0,3	↓ 3,4 раза
приватна	5 578 693	95,9	5 956 264	94,1	↑ 6,8 %
навчання	1 993	0,0	193	0,0	↓ 10,3 раза
релігійна	8	0,0	215	0,0	↑ 26,9 раза
культурний та спортивний обмін	54	0,0	43	0,0	↓ 20,4 %
транзит	142 060	2,4	95 230	1,5	↓ 33 %
інша	10 452	0,2	241 469	3,8	↑ 23,1 раза
Всього:	5 820 057	100,0	6 328 638	100,0	↑ 8,7 %

Джерело: <http://www.me.gov.ua>

За даними Держприкордонслужби, за I півріччя 2017 року в Україну в'їхало 6,3 млн туристів, що на 8,7 % більше, ніж за аналогічний період 2016 року (табл.2).

Головною мотивацією за цей період є приватні подорожі, на які припадає 94,1 % та які зросли на 6,8 % у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року (табл.2).

З метою «туризм» кількість в'їзних іноземців знизилась у 3,4 раза у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року (табл.2).

Найбільше іноземних громадян, які прибули в Україну у I півріччі 2017 року, були з Молдови, Білорусі, Росії, Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини, Туреччини, Ізраїлю, Німеччини. Ці країни склали перелік TOP-10 країн, громадяни яких відвідують Україну як туристи (табл.3).

Таблиця 3

**TOP 10 країн, громадяни яких в'їхали в Україну
у I півріччі 2017 року**

Назва країни	6-2016		6-2017		Приріст 6-2017/6-2016
	Осіб	Частка, %	Осіб	Частка, %	
1	2	3	4	5	6
Молдова	1 986 845	34,1	2 013 179	31,8	↑ 1,3 %
Білорусь	674 856	11,6	1 048 037	16,6	↑ 55,3 %
Росія	596 202	10,2	620 280	9,8	↑ 4,0 %
Угорщина	581 299	10,0	608 009	9,6	↑ 4,6 %

Закінчення таблиці 3

1	2	3	4	5	6
Польща	555 484	9,5	552 983	8,7	↓ 0,5 %
Румунія	374 799	6,4	400 612	6,3	↑ 6,9 %
Словаччина	206 732	3,6	168 854	2,7	↓ 18,3 %
Туреччина	87 827	1,5	115 451	1,8	↑ 31,5 %
Ізраїль	76 486	1,3	99 852	1,6	↑ 30,5 %
Німеччина	70 497	1,2	87 564	1,4	↑ 24,2 %

Джерело: <http://www.me.gov.ua>

Із 2007 – 2008 років зросла кількість туристів, що їдуть на відпочинок за кордон. Однак, ця тенденція дуже повільна, перш за все через політичну та економічну ситуації в Україні. За даними інтерактивного опитування, що проведене «112 каналом» TV 15. 02.2018 року, із кожних 100 опитаних респондентів на запитання «Чи були Ви за кордоном?» 49 відповіли – «Так», 51 – «Ні».

Перелік TOP-10 країн, до яких більш активно подорожують українці, наведено в табл 4.

Таблиця 4
TOP-10 країн, до яких виїжджали громадяни України
у I півріччі 2017 року

Назва країни	6–2016		6–2017		Приріст 6-2017/ 6-2016
	Осіб	Частка, %	Осіб	Частка, %	
Польща	5 129 355	43,6	4 341 786	34,8	↓ 45,4 %
Росія	1 712 249	14,5	2 673 601	21,4	↑ 56,1 %
Угорщина	1 356 166	11,5	1 447 143	11,6	↑ 6,7 %
Молдова	769 647	6,5	753 942	6,0	↓ 2,0 %
Білорусь	539 061	4,6	570 715	4,6	↑ 5,9 %
Туреччина	349 403	3,0	510 294	4,1	↑ 46,0 %
Румунія	412 826	3,5	460 463	3,7	↑ 11,5 %
Словаччина	434 301	3,7	384 986	3,1	↓ 11,4 %
Єгипет	167 986	1,4	350 067	2,8	↑ 2,1 раза
Німеччина	143 331	1,2	151 733	1,2	↑ 5,9 %

Джерело: <http://www.me.gov.ua>

До 2007 року пріоритетним напрямом розвитку туризму в Україні був внутрішній, що позитивно впливало на туристичний розвиток в країні. Кількість іноземних туристів, що відвідують Україну, починаючи з 2007 року, зростає щорічно не більш ніж на два відсотки, порівняно з минулими роками. Основний туристичний потік спостерігається з Росії, Румунії, Молдови, Польщі, Білорусії, Угорщини.

Висновки. Загалом туристично привабливими місцями вважаються ті, що мають такі три складові: розвинута інфраструктура, істо-

ричні місця, регіональна привабливість. В Україні їх мають Одеська, Івано-Франківська, Хмельницька, Закарпатська, Київська, Харківська, Львівська області. Саме вони останніми роками найбільш привабливі для туристів.

Проте головною проблемою туристичної індустрії нині залишаються низька якість послуг, відсутність чіткого контролю, недостатня популяризація внутрішнього українського туристичного відпочинку, його економічної доцільності, а у Західній Україні, наприклад, відсутні умови для появи недорогих готелів.

Нині на території України дуже мало туристичних інформаційних центрів, де можна було б дізнатися про цікаві місця того чи іншого регіону. Також існує мовний бар'єр, який зараз намагаються подолати на теренах України [5].

Список використаних джерел

1. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
2. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
3. http://tourlib.net/statti_otdyh/sertifikacia.htm
4. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5289>
5. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96
6. <http://www.gov.ua>

References

1. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
2. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
3. http://tourlib.net/statti_otdyh/sertifikacia.htm
4. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5289>
5. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96
6. <http://www.gov.ua>